

Posudek oponenta bakalářské práce
Petr Dudek „Problematika viny u Martina Bubera a Karla Jaspere“
obor PSP, ETF UK, 2013

Bakalářská práce studenta Petra Dudka řeší stále živé, avšak zřídka kdy hlouběji probírané téma viny. Zvolené téma je zcela v souladu se zaměřením studovaného oboru. Na 50-ti stranách hustě psaného textu představuje pojetí viny Jaspere a Bubera. Jde o dobrou volbu, neboť tito myslitelé mají v několika ohledech podobná filosofická, teologická, ale i životní východiska. Autor skutečně čtenáři předkládá pokus o hlubší porozumění vině, jež by mohlo být, dle jeho slov, korunováno znovuzrozením či „stavem, v němž je svévole nemožná“ (s.9). Tím naznačuje, že Buber i Jaspers svá pojednání o vině propojují s procesem vypořádání se s vinou a s vnitřním očištěním, a proto se jim věnuje i v závěrečné části své práce.

Práce je členěna do šesti kapitol a závěru, přičemž první čtyři kapitoly obsahují životopis, který je dobře zasazen do tématu práce, a obsáhlé pojednání o problematice viny nejdříve Bubera a následně Jaspere. Tématu očista u Jaspere je věnována samostatná pátá kapitola. Z metodického pohledu se záměru práce vymyká šestá kapitola, v níž autor pojednává obecně o vztahu oběti a viníka a pouze druhotně ho vztahuje k Buberovi a Jaspersovi. Práce vychází z odpovídajícího počtu odborné i cizojazyčné literatury a internetových zdrojů. Postrádám však dostatek relevantní literatury zejména k Buberovi, neboť autor své pojednání opírá pouze o český překlad jeho přednášky.

Po stylistické stránce je práce zatížena častým užíváním nevhodně volených přechodníkových vazeb, vztažných zájmen a formulací na hranici čitelnosti (např. „skutečně se stanuvšího příkladu“, nebo „z mučivých pout vlastního provinění přiznání si...“ – s.20, „problematika viny ...se zabývá“ – s 13). Někdy se uchyluje ke zbytečně patetickému tónu (např. „Vydejme se tedy na cestu ... průvodci se stanou panové...“ – s. 9), přičemž v práci chce řešit zásadní téma významných filosofů a nikoliv provázení myšlenkami jakýchsi pánů. K horší čitelnosti práce přispějí i občasné interpunkční či jiné chyby nebo překlepy (např. s. 20, 32, tečky za číslováním nadpisů, seznam literatury je číslován jako kapitola), bezpochyby však v přijatelné míře. Častá shrnutí každé kapitoly jsou mnohde zbytečná (4.6.1) a někdy spíše na překážku argumentační zřetelnosti.

Autora je třeba povzbudit v dalším rozvíjení svých schopností autenticky promýšlet náročná témata a přicházet s vlastními řešeními. Druhou stranou této mince je dle mého soudu nedostatečná opora v primárních či sekundárních textech. Na řadě míst práce není jasné, co jsou autorova tvrzení a co parafráze převzatých myšlenek, popř. jaký je jejich smysl. Zvláště není vždy zřejmé, proč je odkazováno např. na Kašparů či Halíka při interpretaci Bubera, či zda jde o slova některého ze zmiňovaných pisatelů nebo autora práce (např. s.21, 26, 38).

Tato nejasnost se zvláště projevuje v jeho pokusech o interpretaci Jaspersovy „metafyzické“ a zvláště Buberovy „ontické“ viny, s nimiž se autor houževnatě potýká. Dokonce mluví o své „nové interpretaci“ metafyzické viny. Není pochyb o tom, že jsou jeho závěry zajímavé. Těžko však posoudit, zda jsou opodstatněné, či zda jsou výsledkem spekulací (např. proč chápat *metafyzickou* vinu jako *morální* požadavek?) na místo toho, aby vycházely z důsledné transparentní interpretace textu zkoumaných filosofů a sekundární literatury. Příkladem je právě termín ontická vina, jemuž se autor ve svých úvahách na řadě míst věnuje. Proč by měla znamenat autorem nabízené porušení řádu života či Boží vůli, a proč by mělo jít o neuvědomované porušení (s.50)? Domnívám se, že by pro začátek stačila zcela základní úvaha o záměru Buberova zdrojového článku (*Guilt and Guilt Feelings*), totiž jako viny

mající ontickou povahu (*character*), a to, že je tato vina zmiňovaná v kontrastu s ostatními pojetími viny v prostředí tehdejší psychoterapie. Znamenalo by to ale také věnovat pozornost i často užívanému pojmu existenční vina, který autor ponechává bez náležitého vysvětlení. Podobně i s autorovými poznámkami k metafyzické vině (s.37), jež jsou cenné svou původností. Prospělo by však, kdyby mohly navazovat na systematictější rozbor tohoto Jaspersova klíčového pojmu, který je v autorově pojetí také značně zatížen spekulacemi (např. autorovo odmítnutí části její definice – s.37), místo toho, aby byl důsledněji vymezen.

Nedostatek kritického přístupu k pojednávaným tématům je patrný i v zúženém přístupu k cílům a metodě psychoanalýzy, které spíše odpovídá Buberově době než současným pojetím. Nakonec je zde i řada bezpochyby dobře míněných přesvědčení a doporučení autora, která však nelze vždy považovat za obhajitelná (např. domněnka, že zde jde o nalezení „konečné Pravdy“ – s.21, jeho zevšeobecňující kritika psychoanalytiků – s.21, značně ambiciózní mínění o profesní roli terapeuta – s.22, či že „každý z nás moc dobře ví, čím a na kom se provinil“ – s.23, nebo že nás všechny zajímá vina „pouze ve chvílích, kdy na nás začne dopadat“ – s.18).

V práci je třeba zvláště ocenit autorův autentický přístup k tématu a jeho zaujetí pro celostní a důsledný přístup k člověku v tíživé situaci. Nakolik je jeho představa o současných terapeutických prostředcích a cílech psychoanalýzy realistická a srovnatelná s možnostmi pomáhajícího pracovníka, o němž píše, je pro mě otázkou. Prospělo by systematictější studium obou myslitelů, což však lze v takto mezioborově náročném tématu na úrovni bakalářské práce oboru PSP jen těžko očekávat. Práce i tak splňuje stanovené cíle a doporučuji ji k obhajobě.

Navrhuji hodnocení C - dobře

Nabízím případné další náměty k diskusi:

Co považujete za definici Jaspersovy metafyzické viny?

V čem je Vaše interpretace Jaspersova pojetí metafyzické viny nová oproti interpretaci některého jiného autora.

Ondřej Fischer